

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
školní kolo – zadání**

I. kategorie

Počet bodů: .....

Jméno: ..... Škola: .....

1. Přepište věty tak, aby v nich nebylo použito sloveso *padat* ani slovesa od něj odvozená, ale jejich význam zůstal pokaždé stejný.

- a) Princ padl před králem na kolena.
- b) Žena při spatření kaluže krve padla do mdlob.
- c) Jeho dědeček padl za první světové války do zajetí.
- d) Otcův bratr za války padl na frontě.
- e) Šaty jí po opravě padly jako ulité.
- f) Na koupi nového bytu padly všechny naše úspory.
- g) To mi padlo přesně do noty.
- h) Podezření padlo i na mého bratra.
- i) Dosavadní vláda padla.
- j) Padla mu do oka.
- k) Poslední pevnost padla.
- l) Stará stodola padla za oběť požáru.

2. a) Napište věty nebo slovní spojení a užitje v nich uvedená přídavná jména (v libovolném tvaru) tak, aby byl zřejmý významový rozdíl mezi nimi:

padlý –

padnoucí –

padající –

padací –

- b) Vysvětlete význam rčení:

padni komu padni

pýcha předchází pád

3. Do následujících vět doplňte vhodná podstatná jména obsahující kořen *-pad-*:

Na ten film se nedalo dívat, byl to úplný _____.

Na jabloních se objevilo _____.

Včera nevyvezli popelnice s tříděným _____.

Nápadník mé sestry není žádný silák a všeho se bojí, je to zkrátka _____.

Odvolaný ředitel dostal zlatý _____.

V té vesnici nic není, je to úplný _____.

_____ na Liberec byla ráno zase ucpaná.

4. Napište 4 slova, z nichž každé obsahuje dva slovní kořeny, přičemž jeden je *-pád-/-pad-*.

5. Následující věty jsou vícestupňové. Přeformulujte každou několika různými způsoby tak, aby každá věta, kterou vytvoříte, jednoznačně vyjadřovala jeden z možných významů.

V letadle se mi dělá špatně.

To bylo i důvodem, proč se kacíři nechávali upalovat.

Na stěnách visely obrazy dětí.

6. Přečtěte si následující text:

U katedry se pan Kaplan otočil tváří k publiku. Jednou rukou se opřel o slovník, jako by stál modelem v sochařském ateliéru, druhou zvedl jako Říman přehlížející své legie, nasadil ten nejslunečnější úsměv a zvuchým tenorem zadelkmoval:

„Pamprésor, tamyjapanóve, frekvákvanti sačátnické čídy. Za moje tema vám povim o pět hyzdorickejch brézidentu této kolosál sémě. Číslo jedna je Čoč Fošinton, skladatel flasti. Další pán na šatě je Džem Médisyn, prima stádník. Za nim Ted E. Rózvald, kerej se proslovil ve válce se Španijelama. Taky Futro Vilzón, kerej pojistil demogrაციji. A nakonec muj oplípenej brézidentik, velkej lickej podstava se slatym sersem na pravym místě — Ej Bí Linkón! ... Těkuji vás.“

(Leo Rosten: *Pan Kaplan má stále třídu rád*. Přeložil Antonín Přidal. Upraveno.)

V jednom místě ukázky projevu pana Kaplana, který se učí (pro něj) cizímu jazyku, najdeme dva ustálené obraty (frazémy) podobného významu spojené v jeden obrat.

a) Podtrhněte příslušné místo v textu.

b) Obě spojení napište v podobě, v které se v češtině skutečně užívají.

c) Napište, co obraty znamenají.

7. Číslovky *dva* a *oba* mají ve spisovné češtině tvary *dvěma*, *oběma*. Tvary *dvěmi*, *oběmi* jsou nespisovné. Přepište tyto dva nespisovné tvary foneticky (napište jejich zvukovou podobu, tj. jak se vyslovují), rozhodněte, která z těchto zvukových podob je zároveň zvukovou podobou spisovného tvaru (jiného) českého slova, a tento tvar napište v pravopisně správné podobě.

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
školní kolo – slohový úkol I. kategorie**

Počet bodů: .....

Jméno: ..... Škola: .....

Moje vzlety a pády

Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy. Doporučená délka 20–25 řádek.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
školní kolo – řešení I. kategorie

1. Příklady řešení:

- a) *Princ před králem poklekl / klekl na kolena / klesl na kolena.*
- b) *Žena při spatření kaluže krve omdlela.*
- c) *Jeho dědeček byl za první světové války zajat. / Jeho dědeček se dostal za první světové války do zajetí.*
- d) *Otcův bratr byl za války zabit na frontě. / Otcův bratr za války zemřel na frontě.*
- e) *Šaty jí po opravě (přesně) seděly.*
- f) *Na koupi nového bytu jsme použili/spotřebovali/vydali všechny (své) úspory. / Na koupi nového bytu byly použity/spotřebovány/vydány všechny naše úspory.*
- g) *To mi přišlo vhod.*
- h) *Podezřelým se stal i můj bratr. / Podezření ulpělo i na mém bratrovi.*
- i) *Dosavadní vláda byla svržena / byla odvolána.*
- j) *Zalíbila se mu.*
- k) *Poslední pevnost byla dobytá / kapitulovala.*
- l) *Stará stodola shořela. / Starou stodolu zničil požár.*

Bodování:

Za 12 vhodně upravených vět – 4 body;
za 10–11 vhodně upravených vět – 3 body;
za 8–9 vhodně upravených vět – 2 body;
za 6–8 vhodně upravených vět – 1 bod.
Maximálně tedy 4 body.

2. Příklady řešení:

- a) *Přes cestu ležel **padlý** strom. Měl na sobě přesně **padnoucí** oblek. Pozorovala lístky **padající** do vody. Přístup do hradu vedl přes **padací** most.*
- b) *Padni komu padni – (rozhodnutí / pravidlo / trest apod.) platí pro všechny, ať se jedná o kohokoli, bez ohledu/ohledů na jednotlivé osoby, bez výjimek, bez rozdílu;
pýcha přechází pád – pýcha vede k záhubě / kdo je pyšný, obvykle špatně dopadne.*

Bodování:

a) za 4 vhodné věty / vhodná spojení – 2 body;
za 2–3 vhodné věty / vhodná spojení – 1 bod;
b) za obě výstižná vysvětlení – 2 body;
za 1 výstižné vysvětlení – 1 bod.
Celkem tedy maximálně 4 body.

3. *Propadák; padlí; odpadem; padavka; padák; zapadákov/Zapadákov; výpadovka.*

Bodování:

Za 7 vhodně doplněných slov – 4 body;
za 5–6 vhodně doplněných slov – 3 body;
za 3–4 vhodně doplněných slov – 2 body;
za 2 vhodně doplněná slova – 1 bod.
Maximálně tedy 4 body.

4. **Příklady řešení:** *vodopád, samospád, těžkopádný, padostroj, horempádem, každopádně.*

Bodování:

Za 4 vhodná slova – 3 body;
za 3 vhodná slova – 2 body;
za 2 vhodná slova – 1 bod.
Maximálně tedy 3 body.

5. Příklady řešení:

Ve vlaku se mi pracuje obtížně.

Ve vlaku mi bývá nevolno.

To bylo i důvodem, proč kacíře upalovali.

To bylo i důvodem, proč kacíři dobrovolně podstupovali smrt na hranici / sami sebe nechávali upalovat.

Na stěnách visely obrazy, které namalovaly děti.

Na stěnách visely obrazy, na kterých byly namalovány děti.

Na stěnách visely obrazy, které patřily dětem.

Bodování:

Za 6–7 vhodných formulací – 3 body;
za 5 vhodných formulací – 2 body;
za 4 vhodné formulace – 1 bod.
Celkem tedy maximálně 3 body.

6. a) *(se) slatým sersem na pravým místě*

b) *mít zlaté srdce / mít srdce ze zlata; mít srdce na pravém místě*

c) *Příklad vysvětlení: oba frazémy mají podobný význam – být dobrosrdečný, ochotný pomáhat ostatním, cítit s ostatními*

Bodování:

a) za podtržení správného místa v textu – 1 bod;
b) za uvedení obou úsloví v náležité podobě – 1 bod;
c) za vhodné vysvětlení významu spojení – 1 bod.
Celkem tedy maximálně 3 body.

7. [dvjemi], [objemi] (neuvažujte ráz před *o*); spisovným tvarem je [objemi], ve standardní podobě *objemy*.

Bodování:

Za správný fonetický přepis obou podob, nalezení správného spisovného tvaru a jeho přepis do standardní podoby – 2 body;

Při drobných nedostacích – 1 bod.

Maximálně tedy 2 body.

Celkem tedy maximálně 23 bodů.

Slohový úkol:

Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.